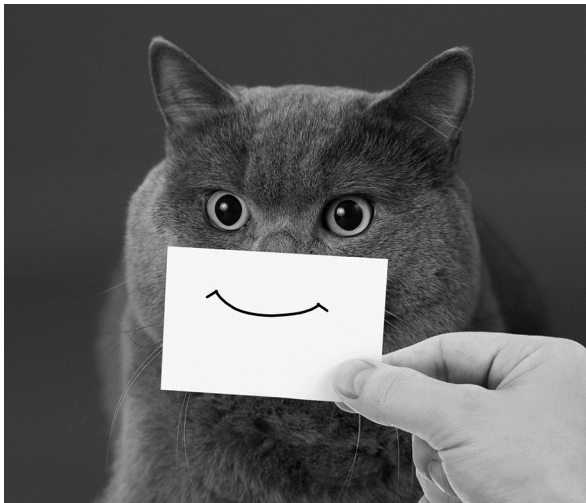

Het verdriet van Minoes

(1) Pim Martens is hoogleraar duurzaamheid aan de universiteit van Maastricht. Met wiskundige modellen maakt hij berekeningen die gaan over het veranderende klimaat, de verspreiding van malaria of de invloed van groen gas op het energieprobleem. “Het zijn vaak abstracte onderwerpen en berekeningen, die ver van mensen afstaan”, zegt hij.

(2) Omdat Martens meer met menselijkheid bezig wil zijn in zijn werk, veranderde hij twee letters in het onderwerp waar hij zich dagelijks mee bezig houdt. Zo werd duurzaamheid dierzaamheid. Volgens Martens hebben die twee woorden ook veel met elkaar te maken. “Duurzaamheid gaat over hoe wij met de planeet omgaan, met het klimaat en met de energiebronnen. Maar ook met alles wat leeft, dus mensen, dieren en planten.”

(3) Zo raakte Martens gefascineerd door de relatie van mensen met dieren, vooral die met huisdieren. Het lijkt wel alsof mensen en huisdieren zo erg met elkaar verbonden zijn, dat

ze niet meer zonder elkaar kunnen leven. “Katten en honden, de meest gehouden huisdieren in de westerse wereld, spelen een heel grote rol in het leven van mensen. Maar hoe is dat ontstaan? En waarom is dat samenleven zo belangrijk geworden?”

(4) Onze verhouding met huisdieren gaat terug tot de prehistorie. Toen de mens veranderde van jager-verzamelaar naar boer, werd ook zijn relatie met dieren anders. “Het is moeilijk door onderzoek te bewijzen, maar het is waarschijnlijk dat die eerste samenwerking puur functioneel was: zo zorgden honden voor bescherming en katten hielden muizen weg uit de graanopslag.”

(5) In de loop van de eeuwen werden dieren steeds vaker enkel en alleen voor hun gezelschap gehouden en groeide hun aantal explosief. In 2015 telde Nederland 1,5 miljoen honden en 2,6 miljoen katten; meer dan de helft van de huishoudens heeft een huisdier. De meerderheid van de huisdierhouders ziet zijn hond of kat bovendien als volwaardig lid van het gezin.

(6) Onze liefde voor huisdieren bracht de beroemde Amerikaanse bioloog Edward Wilson tot de volgende uitspraak: “Mensen zouden er vanwege de evolutie op zijn ingesteld om alles wat leeft lief te hebben.” Hoe vaag dat ook klinkt, er is wel degelijk bewijs voor. Zo reageren jonge kinderen positiever op dieren dan op speelgoed, een aanwijzing dat dierenliefde is aangeboren. Dat is

70 bovendien te zien in alle culturen, al
verschilt het vaak wel per cultuur
welk dier aandacht krijgt.

(7) Het houden van een huisdier
beïnvloedt zelfs onze gezondheid
75 positief. Dat blijkt uit een onderzoek
dat in 1980 door Amerikaanse onder-
zoekers is uitgevoerd. Onderzoekers
van de universiteit van Maryland
hebben aangetoond dat meer
80 mensen een jaar na een hartaanval
nog in leven waren, als ze een huis-
dier hadden. Vervolgonderzoek liet
het volgende zien: een huisdier zorgt
ervoor dat bepaalde stoffen in het
85 lichaam worden aangemaakt. Die
stoffen zorgen voor een rustgevend
effect en zorgen er in veel gevallen
voor dat de bloeddruk daalt. En een
lagere bloeddruk heeft een gunstig
90 effect op het lichaam. Kinderen die
opgroeien met dieren blijken boven-
dien meer empathie (inlevingsver-
mogen) te ontwikkelen.

(8) Martens vindt het boeiend dat
95 onze band met huisdieren nog steeds
verder wordt uitgebreid. Zo zijn er
tegenwoordig honden die een epilep-
tische aanval kunnen voorspellen. En
er zijn ook honden die ouderen in
100 verpleeghuizen helpen om actief te
blijven of de eenzaamheid te
verdrijven. “In Amerika zijn er ook
honden die als ‘read buddies’
dienen”, weet Martens. “Kinderen die
105 moeite hebben met lezen, doen zelf-
vertrouwen op door een hond voor te
lezen. Zo kunnen ze oefenen, zonder
het risico te worden uitgelachen.”

(9) In een van zijn onderzoeken pro-
110 beert Martens inzicht te krijgen in de
emoties van huisdieren. “Vroeger
dachten we dat alleen mensen emo-
ties kunnen tonen. Nu weten we dat

veel dieren net zo goed verschillende
115 gevoelens hebben.” Martens zou
graag een ‘atlas van emoties’ voor
dieren maken, zoals de Amerikaanse
psycholoog Paul Ekman deed voor
emoties, zoals angst en boosheid,
120 die door bijna iedereen worden
herkend, van jongs af aan,
onafhankelijk van taal of cultuur.

(10) Dergelijk onderzoek bij dieren is
wel moeilijk, omdat ze niet kunnen
125 praten en hun emotie dus altijd moet
worden geïnterpreteerd door
mensen. Het valt dan ook niet mee.
In een recent onderzoek liet Martens
huisdiereigenaren foto’s sturen van
130 hun hond of kat, met een beschrijving
van de emotie die het dier op dat
moment volgens de eigenaar had.
Vervolgens liet hij de foto’s zien aan
gedragsexperts en aan gewone
135 dierenliefhebbers, met de vraag
welke emoties zij herkenden. Wat
bleek: alleen als het ging om blijd-
schap was er een aanzienlijke over-
eenkomst met wat de eigenaar dacht.
140 Vooral negatieve emoties als verdriet
en teleurstelling werden door nie-
mand herkend.

(11) Martens blijft het een boeiend
onderwerp vinden; een onderwerp
145 waar nog veel onderzoek naar
gedaan kan worden. Zijn fascinatie
voor huisdieren en onze relatie met
dieren in het algemeen heeft er zelfs
voor gezorgd dat het onderzoek naar
150 dierzaamheid en duurzaamheid een
volwaardig onderzoeksgebied is
geworden.

En hoe langer hij zich bezighoudt
met onderzoek bij huisdieren, hoe
155 meer overlap hij ontdekt tussen
duurzaamheid en dierzaamheid.

*naar een artikel van Hidde Boersma,
Elsevier, 28 mei 2016*